

Sygn. akt II BP 3/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 sierpnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Bogusław Cudowski (sprawozdawca)

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z powództwa K. B. i I. K.

przeciwko Z. B.

o odszkodowanie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 6 sierpnia 2013 r.,

skargi pozwanego o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku

Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w O.

z dnia 23 lutego 2012 r.,

1. oddala skargę,

2. nie obciąża pozwanego kosztami postępowania ze skargi.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy wyrokiem z 23 lutego 2012 r. oddalił apelację pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego z 29 listopada 2011 r.

Pozwem z 21 lipca 2011 r. K. B. wniosła o zasądzenie od pozwanego 5.814 zł, a I. K. o zasądzenie 6.338 zł wraz z należnymi ustawowymi odsetkami od 22 maja 2010 r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania za okres wypowiedzenia umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony, która wygasła z powodu śmierci pracodawcy.

Sąd I instancji ustalił, że K. B. i I. K. były zatrudnione przez U. B., prowadzącą działalność gospodarczą pod firmą Usługi Opiekuńczo- Pielęgnacyjne B. U., na podstawie umów o pracę na czas nieokreślony. U. B. zmarła 21 maja 2010 r. Dnia 9 maja 2011 r. Sąd Rejonowy w O. stwierdził, że spadek po U. B. nabył w połowie mąż Z. B. i córka J. B. Sąd Rejonowy zasądził od pozwanego na rzecz K. B. tytułem odszkodowania 5.814 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od 11 lutego 2011 r. do dnia zapłaty, a na rzecz I. K. tytułem odszkodowania 6.338 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od 11 lutego 2011 r. do dnia zapłaty. Pozwany podnosił przekroczenie terminu z art. 264 § 2 k.p.

W uzasadnieniu wyroku Sądu I instancji stwierdzono przede wszystkim, że U. B. zmarła 21 maja 2010 r., powódki natomiast wniosły pozew 21 lipca 2011 r., tj. ponad rok po śmierci pracodawcy. Artykuł 264 § 2 k.p. nie znajduje jednak zastosowania w sprawie, ponieważ dotyczy on zupełnie odmiennej sytuacji, a którą można sprowadzić do możliwości dochodzenia przez pracownika roszczeń związanych z zachowaniem pracodawcy. Za takim rozumieniem tego przepisu przemawia zarówno systematyka k.p. oraz treść art. 63² § 2 k.p. w związku z art. 67 k.p. Analiza tych przepisów prowadzi do wniosku, że art. 264 § 2 k.p. w sprawie nie znajdzie zastosowania, ponieważ nie doszło ze strony pracodawcy do naruszenia jakichkolwiek przepisów przy wygaśnięciu umów o pracę. Wygaśnięcie stosunku pracy nastąpiło wskutek śmierci pracodawcy, a nie wskutek niezgodnych z prawem działań. Powołano się na orzeczenia Sądu Najwyższego z 29 marca 1978 r., I PR 20/78 oraz 17 listopada 2010 r., I PK 77/10. W ocenie Sądu odmienne rozumienie wskazanych przepisów prowadziłoby do wniosku, że śmierć pracodawcy jest naruszeniem przez niego przepisów prawa lub działaniem niezgodnym z prawem. W konkluzji stwierdzono więc, że umowa o pracę powódek wygasła wskutek śmierci pracodawcy, a więc w taki sposób, że nie doszło do naruszenia przepisów prawa przez pracodawcę, dlatego art. 67 k.p. jak i art. 264 § 2 k.p. nie znajdują w

sprawie zastosowania. W przypadku wygaśnięcia umowy wskutek śmierci pracodawcy pracownik nie jest ograniczony terminem z art. 264 § 2 k.p. dla wytoczenia powództwa o odszkodowanie.

Wyrok zaskarżył pozwany, zarzucając między innymi naruszenie art. 264 § 2 k.p. Sąd Okręgowy w wyroku z 23 lutego 2012 r. oddalającym apelację podniósł przede wszystkim, że Sąd I instancji prawidłowo przyjął, że art. 264 § 2 k.p. przewidujący konieczność wniesienia do sądu pracy żądania odszkodowania w ciągu 14 dni od dnia wygaśnięcia umowy o pracę nie znajduje zastosowania w niniejszym przypadku, tj. w sytuacji wygaśnięcia umowy o pracę z powodu śmierci pracodawcy. Sąd ten dokonał prawidłowej wykładni systemowej przepisów przytoczonych w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia, słusznie akcentując między innymi, że szczególnie istotne znaczenie ma art. 67 k.p., który stanowi, że „w razie naruszenia przez pracodawcę przepisów niniejszego oddziału pracownikowi przysługuje prawo odwołania się do sądu pracy”. Podstawą roszczeń powódek nie jest bezprawne działanie pracodawcy.

Pozwany wniósł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia Sądu Okręgowego z 23 lutego 2012 r. Jako podstawę skargi wskazano naruszenie art. 264 § 2 k.p. przez uwzględnienie roszczeń powódek, mimo przekroczenia 14- dniowego terminu na wniesienie odwołania do sądu pracy. W ocenie skarżącego wyrok Sądu Okręgowego jest sprzeczny z art. 264 § 2 k.p.

W uzasadnieniu skargi stwierdzono przede wszystkim, że stanowisko Sądów orzekających w zakresie wykładni i zastosowania art. 264 § 2 k.p. są nieprawidłowe, gdyż uregulowanie to znajdzie zastosowanie nie tylko w przypadku niezgodnego z prawem stwierdzenia wygaśnięcia umowy o pracę, lecz również w pozostałych sytuacjach, w wyniku których dochodzi do wygaśnięcia stosunku pracy (w tym z powodu śmierci pracodawcy). W ocenie skarżącego zasadność powyższego zarzutu znajduje odzwierciedlenie w orzecznictwie, gdzie art. 264 § 2 k.p. jest stosowany również do innych przyczyn wygaśnięcia stosunku pracy niż tylko w przypadku niezgodnego z prawem stwierdzenia wygaśnięcia umowy o pracę (wyrok SN z 29 marca 1978 r., I PR 20/78; wyrok SN z 18 kwietnia 2000 r., I PKN 607/99). Skoro powódki domagały się odszkodowania w związku z wygaśnięciem stosunku

pracy, to od daty śmierci U. B. należało liczyć czternastodniowy termin do wytoczenia powództwa. Tym bardziej, że powódki niezwłocznie otrzymały informację o śmierci dotychczasowego pracodawcy.

Wniesiono o stwierdzenie niezgodności z prawem zaskarżonego orzeczenia, zasądzenia solidarnie od powódek na rzecz pozwanego kosztów sądowych, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, zwrotu poniesionych całkowitych kosztów sądowych egzekucji komorniczej i zastępstwa procesowego w wysokości 26.772 zł.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga okazała się nie mieć uzasadnionych podstaw.

Zasadniczym zarzutem podniesionym w skardze było naruszenie przepisu art. 264 § 2 k.p. Okoliczności faktyczne sprawy nie były sporne. Sąd Okręgowy przyjął, że powódkom przysługuje odszkodowanie z tytułu wygaśnięcia umowy o pracę, o którym stanowi przepis art. 63² § 2 k.p. Nie było również sporne ustalenie w kwestii osób zobowiązanych do spełnienia roszczenia o zapłatę odszkodowania. Natomiast pozwany podnosił zarzut naruszenia 14- dniowego terminu z art. 264 § 2 k.p., gdyż powódki wniosły pozew po upływie roku od daty wygaśnięcia stosunku pracy – śmierci pracodawcy.

W związku z powyższym należało rozstrzygnąć, czy w sprawie powinien zostać zastosowany przepis art. 264 § 2 k.p. Sąd Okręgowy trafnie przyjął, że w razie wygaśnięcia umowy o pracę z powodu śmierci pracodawcy przepis ten nie znajduje zastosowania. Po pierwsze należy stwierdzić, że przepis art. 67 k.p. stanowi o naruszeniu przez pracodawcę przepisów o wygaśnięciu umowy o pracę. Tak więc nie powinno ulegać wątpliwości, że w razie śmierci pracodawcy nie ma miejsca żadne naruszenie przepisów. Wygaśnięcie umowy następuje bowiem z mocy prawa i z tego tytułu przysługuje byłemu pracownikowi odszkodowanie. Nabycie prawa do tegoż odszkodowania nie wymaga więc żadnych czynności ze strony pracodawczej.

Po drugie należy stwierdzić, że odszkodowanie przysługujące z tytułu śmierci pracodawcy nie jest odszkodowaniem, o którym stanowi przepis art. 264 §

2 k.p. oraz przepisy k.p. regulujące uprawnienia pracownika w razie niezgodnego z prawem rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia przez pracodawcę. W przepisach tych chodzi bowiem o alternatywne, względem przywrócenia do pracy, odszkodowanie za bezprawne działanie pracodawcy. Odszkodowanie to ma charakter szczególny, gdyż należy się od następców prawnych pracodawcy oraz prawo do niego nie jest uzależnione od wystąpienia szkody po stronie pracownika. Charakter tego świadczenia jest więc bardziej podobny do odprawy pieniężnej z tytułu ustania stosunku pracy. W każdym razie jego wypłata nie jest w jakikolwiek sposób związana z naruszeniem przez pracodawcę przepisów prawa pracy. Nie ma też racji skarżący przyjmując, że zastosowanie przepisu art. 264 § 2 k.p. ma uzasadnienie w poglądach Sądu Najwyższego. Oba bowiem przytoczone orzeczenia nie dotyczą w ogóle wygaśnięcia umowy o pracę z powodu śmierci pracodawcy, ale przypadków porzucenia pracy oraz czynności pracodawcy wobec nauczyciela.

Należy także zgodzić się z tym, że stosunkowo krótki termin z art. 264 § 2 k.p. z reguły uniemożliwiłby skuteczne dochodzenie odszkodowania przewidzianego w art. 63² § 2 k.p.

Reasumując należy stwierdzić, że do roszczenia o odszkodowanie z tytułu wygaśnięcia umowy o pracę z powodu śmierci pracodawcy (art. 63² § 2 k.p.) znajduje zastosowanie termin przedawnienia z art. 291 § 1 k.p.

Z powyższego wynika, że zaskarżony wyrok nie jest niezgodny z prawem.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 424¹¹ § 1 k.p.c., a o kosztach postępowania przed Sądem Najwyższym na podstawie art. 102 k.p.c.